

Beata Filipiak

Uniwersytet Szczeciński

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA I TRANSGRANICZNA GMINY WE WSPIERANIU GOSPODARKI LOKALNEJ

1. Wstęp

Aktualna sytuacja prawna jednostek samorządu terytorialnego daje im znaczne uprawnienia i możliwości do samodzielnego podejmowania różnorodnych działań w celu realizacji swoich zadań zmierzających do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej oraz wsparcia innowacji służących rozwojowi lokalnemu. Przynależność do układu zdecentralizowanego polskich samorządów sprawia, że coraz większego znaczenia nabiera instytucja współpracy społeczności lokalnych, w tym także współpracy transgranicznej i międzynarodowej, w celu realizacji zadań własnych, zaspokojenia swoich potrzeb lub wymiany doświadczeń, technologii czy też narzędzi i instrumentów służących pobudzaniu rozwoju gospodarki lokalnej.

Istotną funkcję we wzajemnych relacjach pełni tutaj brak jakiejkolwiek nadrzędności którejkolwiek ze stron nawiązującej współpracę. Współpraca również została uregulowana prawnie. Cel, jaki chciał osiągnąć ustawodawca, tworząc te regulacje, to ułatwienie samorządom lokalnym przystępowanie do różnych form współdziałania oraz wyeliminowanie w jak najwyższym stopniu sytuacji prowadzących do konfliktów.

2. Istota współpracy transgranicznej i międzynarodowej

Termin „współpraca” oznacza pracę wspólną z kimś, w porozumieniu z kimś, udział we wspólnej pracy, działalności [12, s. 913]. Z socjologicznego punktu wi-

dzenia współdziałanie to stosunek społeczny polegający na wspólnym działaniu i pomocy wzajemnej w osiągnięciu danego celu [2, s. 871].

Odnosząc definicję współdziałania (w tym międzynarodowego) już konkretnie do instytucji, państwa, samorządów terytorialnych, podmiotów prawa itp., należy stwierdzić, że została określona ona jako zespół czynności mających na celu osiągnięcie określonej sytuacji. Pojęcie wspólnego działania zakłada pełną dobrowolność istnienia, a także równą sytuację prawną podmiotów, które współdziałają. Nie ma mowy w tym miejscu o żadnym stosunku nadrzędności i podległości organizacyjnej, ponieważ w istotę współpracy wpisana jest zasada dobrowolności [14, s. 147]. Jednostka samorządowa, w tym gmina, ma pełną swobodę decyzyjną co do: podejmowania współpracy z innym podmiotem lub instytucją (w tym także transgranicznej), w jej zakresie zarówno przedmiotowym jak i podmiotowym, formach, w jakich będzie ona realizowana i strukturach organizacyjnych. A zatem w tej kwestii gmina decyduje samodzielnie, kierując się własnym interesem i dobrem społeczności lokalnej [14, s. 147-148].

W literaturze przedmiotu, oprócz samego znaczenia słowa „współpraca”, podkreśla się jednocześnie to, że na instytucję współdziałania można spojrzeć z różnego punktu widzenia, np.: ekonomicznego, prakseologicznego, prawnego. W ekonomicznym spojrzeniu będzie chodzić o uzyskanie efektów gospodarczych poprzez współdziałanie różnych podmiotów. Spojrzenie prakseologiczne zaś oznacza racjonalizację działań. Współdziałanie wynika z zasad racjonalnej organizacji pracy. Przynosi ono efekty wtedy, gdy podmioty współpracujące mają wykonywać wspólne cele. Można zatem założyć, że współdziałanie będzie wpływać na efektywność realizacji wspólnych celów. Działanie zaś w izolacji może być bardziej kosztowne, nie przynosić efektów itp. [11, s. 144].

Podstawy ramowe współpracy daje konstytucyjne prawo do zrzeszania się zawarte w ustawie zasadniczej [10, art. 172, ust. 1]. Z tego wynika nie tylko prawo zrzeszania się jednostek samorządowych wszystkich szczebli, w tym i gmin, ale także prawo przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych oraz prawo do współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw [10, art. 172, ust. 2]. W samej praktyce ostatnich kilkadziesiąt lat coraz częściej mamy do czynienia ze współdziałaniem (i nie tylko) w skali międzynarodowej [11, s. 149]. Ponadto zasady współpracy regulują takie akty, jak: ustawy ustrojowe (w tym przypadku ustawa o samorządzie gminnym), Europejska Karta Samorządu Terytorialnego, Europejska Konwencja Ramowa o Współpracy Transgranicznej między Wspólnotami i Władzami Regionalnymi, Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych.

Konkludując, widoczny jest wzrost znaczenia nawiązywania współpracy, w tym także współpracy transgranicznej, wśród jednostek samorządu terytorialnego. Coraz częściej obserwowane są pozytywne skutki wypływające z jej nawiązania. Należy przy tym zauważyć, że chodzi tutaj nie tylko o korzyści ekonomiczne, prakseolo-

giczne czy technologiczne, ale także o takie jak: wymiana doświadczeń, poznanie kultury innych społeczności, wymiana młodzieży, rozwój lokalny jednostek itp.

3. Współpraca międzynarodowa i transgraniczna jako element podnoszenia konkurencyjności gmin

Współpraca międzynarodowa i transgraniczna jest realizowana często jako „wykonywanie zadań publicznych realizowane w drodze współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego” [15, art. 10 pkt 1]. Realizowane są również inne formy współpracy poza wykonywaniem tego typu zadań. Nawiązując do zadań publicznych, potrafią one przybrać także postać umów prawa cywilnego. Mogą dotyczyć zarówno działań prowadzonych „na zewnątrz”, jak i sfery „wewnętrznej” jednostki [11, s. 145]. Przystąpienie do współdziałania jest korzystne w sytuacji, gdy gmina jest co prawda w stanie zrealizować nałożone na nią zadania, ale byłoby to nieracjonalne, np. zbyt kosztowne, uzyskane wyniki nie byłyby w pełni wykorzystywane [14, s. 3-4]. Ponadto gminy, związki międzygminne oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego mogą sobie wzajemnie bądź innym jednostkom samorządu terytorialnego udzielać pomocy, w tym pomocy finansowej [15, art. 10]. Pozwala to na poszerzenie prowadzonej działalności, dzięki czemu mogą one wykazać się większą inicjatywą i szerszym zakresem realizowanych przedsięwzięć.

Można wskazać, że współpraca ta ma na celu zarówno wymianę doświadczeń, jak i podejmowanie wspólnych działań zmierzających do przyciągania inwestycji prywatnych (przedsiębiorców, organizacji gospodarczych i osób fizycznych), pozyskiwanie zasileń finansowych (z wykorzystaniem różnych sposobów i różnych instrumentów) oraz uzyskiwanie dla realizowanych wspólnych projektów mających na celu kreowanie rozwoju wsparcia finansowego ze środków Unii Europejskiej i organizacji międzynarodowych. Te cele oparte są na podejmowaniu skutecznych działań w ramach współpracy. Wykorzystuje się tu działania promocyjne, metody argumentacji, formalne i nieformalne powiązania ze strukturami władzy na poziomie państwowym i międzynarodowym, a także również lobbing [9, s. 49].

Oczekuje się, aby współpraca w ramach podwyższania konkurencyjności regionów, a szczególnie gmin, przyniosła w efekcie rozwiniętą i zróżnicowaną strukturę gospodarki. Oznaczać to będzie, że podmioty gospodarcze podwyższą swoją zdolność do uczestnictwa w międzygminnym, międzyregionalnym, a także międzynarodowym podziale pracy, co będzie sprzyjało realizacji podstawowego celu ekonomicznego, jakim jest zysk w krótkim okresie, oraz rozwój w ujęciu długookresowym.

Współpraca gmin w efekcie może oddziaływać na ogólne zagospodarowanie poprzez współtworzenie urządzeń infrastruktury techniczno-ekonomicznej i społecznej, zapewniające dogodną dostępność komunikacyjną, powiązania z krajowym i międzynarodowym układem transportowym, optymalne wykorzystanie zasilania w źródła energii i systemu wodno-kanalizacyjnego, podnoszenie sprawności ochrony

zdrowia i realizacji świadczeń socjalnych oraz urządzeń służących wypoczynkowi i krzewieniu kultury.

Istotnym elementem jest wspólne tworzenie otoczenia okołobiznesowego i edukacji biznesowej sprzyjającej wymianie handlowej. Z jednej strony chodzi o wzmocnienie współpracy z instytucjami finansowymi, takimi jak banki, a z drugiej – o zapewnienie reasekuracji działalności, z wykorzystaniem do tego celu instytucji ubezpieczeniowych. Podstawowymi zadaniami jest zapewnienie kompatybilności procedur, możliwości wzmocnienia wymiany oraz dogodności korzystania z tych instytucji przez lokalny biznes i obywateli. Kolejnym aspektem jest stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi usług na rzecz biznesu i społeczności lokalnej. Ważne jest, aby stworzona była nie tylko sieć informacyjna, ale również usługi konsultingowe, prawnicze czy też pośrednictwo. Jeśli chodzi o rozwój lokalnej gospodarki, to tego typu działania będą stymulowały podnoszenie konkurencyjności.

Kolejnym ważnym czynnikiem, który może podnosić konkurencyjność współpracujących gmin, jest dbałość o środowisko. Z jednej strony są to wspólne działania mające na celu oddziaływanie na jakość środowiska naturalnego poprzez jego ochronę i podwyższanie walorów przyrodniczych, a z drugiej wykorzystanie środowiska poprzez opracowanie wspólnych (uzupełniających się) planów zagospodarowania przestrzennego określających ład w przestrzeni i warunki jej wykorzystania na cele gospodarczo-przemysłowe, osadniczo-lokalizacyjne oraz przyrodniczo-turystyczne.

4. Model współpracy międzynarodowej i transgranicznej

Ustawodawca, wychodząc naprzeciw polskim samorządom, uregulował w odpowiednich aktach prawnych zasady przystępowania jednostek samorządu terytorialnego oraz funkcjonowania poszczególnych form współpracy. Odnosił się tutaj do jej podstawowych kształtów, takich jak: związki, porozumienia, stowarzyszenia, zrzeszenia, współpraca międzynarodowa. Osobne unormowanie ma przynależność do euroregionów i współpraca transgraniczna. Te formy współpracy wywierają zasadniczy wpływ na kształt modeli współpracy transgranicznej i międzynarodowej.

Związki terytorialne powstają na mocy prawa przystępowania do już istniejących związków bądź są tworzone nowe z połączenia z innymi jednostkami samorządowymi. Jedną z najważniejszych zasad niniejszej formy współpracy jest zasada dobrowolnego tworzenia związków. Oznacza ona pełną swobodę poszczególnych członków zarówno wstępowania, jak i występowania z niego w trakcie jego istnienia. Związek może także ulec likwidacji, niemniej przepisy likwidacji winien określać jego statut [14, s. 149-154]. Ich podstawową cechą jest celowość oraz wspólne wykonywanie zadań publicznych przez samorządy. Cel określa się w drodze negocjacji mających na celu uzgodnienie zakresu zadań oraz sposobu działania

związku międzygminnego [14, s. 151-154]. Na tej podstawie określone są prawa i obowiązki gmin doń przynależących.

Związek jako odrębna osoba prawna realizuje we własnym imieniu powierzone mu zadanie, działając poprzez swoje ustawowo określone organy [14, s. 154]. Organem stanowiącym i zarazem kontrolnym jest zgromadzenie związku. W jego skład z mocy prawa wchodzi organy wykonawcze gmin przystępujących do niego. Zarząd związku kieruje jego działalnością, wykorzystując statut i regulamin wewnętrzny. Wykonuje on uchwały podjęte przez zgromadzenie oraz realizuje zadania określone w statucie. Jako organ kolegialny wydaje on swoje decyzje w formie uchwały [14, s. 154]. Musi mieć plan finansowy uchwalony przez zgromadzenie, a jego gospodarka realizowana jest na podstawie budżetu.

Porozumienia komunalne opierają się na przejęciu przez jedną jednostkę samorządową określonych zadań czy kompetencji innych jednostek w ciężar kosztów jednostek przekazujących zadanie [11, s. 150]. Oznacza to przejęcie przez jedną gminę od innej lub innych jednostek samorządu terytorialnego konkretnego zadania (zadań). Jednostka przejmująca wykonuje powierzone jej w wyniku porozumienia zadanie, a rola jednostki przekazującej (jednostek przekazujących) sprowadza się jedynie do partycypowania w kosztach jego wykonania [16, s. 240]. Zawarcie porozumienia jest poprzedzone negocjacjami, w wyniku których ustalana jest jego treść.

Stowarzyszenia międzygminne uwzględniają „prawo społeczności lokalnych do przystępowania do stowarzyszeń w celu ochrony i rozwijania wspólnych interesów oraz prawo do przystąpienia do międzynarodowego stowarzyszenia społeczności lokalnych będzie uznane w każdym państwie” [4, art. 10, ust. 2]. Potwierdzeniem powyższej formuły jest zapis stwierdzający, iż: „w celu wspierania idei samorządu terytorialnego oraz obrony wspólnych interesów gminy mogą tworzyć stowarzyszenia, w tym również z powiatami i województwami” [15, art. 84, ust. 1]. Odróżnia je od innych form współpracy (zwłaszcza od związków) to, że nie są one powoływane do wykonywania funkcji administracji publicznej, w tym przede wszystkim do stanowienia aktów władczych. Nie tworzą także korporacji, niemniej mogą być wykorzystane do realizacji zasady współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego w formach przewidzianych w statucie i w prawie o stowarzyszeniach [11, s. 149].

Współpraca międzynarodowa jednostek samorządu terytorialnego może mieć różnoraki charakter. Opiera się na bilateralnych stosunkach umownych, co najmniej dwóch gmin wchodzących w skład różnych terytorialnie państw. Współpraca ta opiera się realnej pomocy oraz współpracy z zagranicznym partnerem w takich dziedzinach, jak: aktywizacja społeczna i gospodarcza, inwestowanie i kredytowanie słabszej strony umowy, doszkadzanie kadr, wzajemne przekazywanie doświadczeń, delegowanie specjalistów, doradztwo: techniczne, technologiczne, finansowe i organizacyjne, podejmowanie wspólnych inwestycji i przedsięwzięć gospodarczych, poznanie swoich kultur, wymiana młodzieży itp. [13, s. 119]. Samorządy

decydujące się na podjęcie współpracy międzynarodowej lub dopiero rozważające możliwość jej nawiązania mają możliwość wyboru dogodnej dla siebie formy. W praktyce wyboru najczęściej dokonuje się pomiędzy: współpracą transgraniczną z uwzględnieniem jej szczególnej odmiany, jaką jest euroregion, a miastem partnerskim (związkiem bliźniaczym).

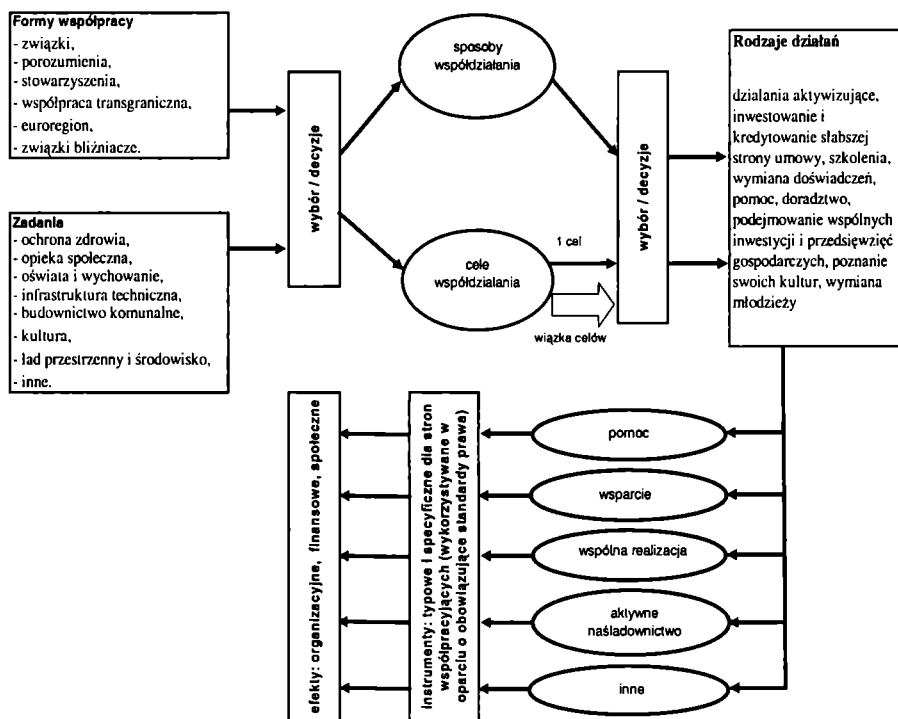
Mianem współpracy transgranicznej określa się „(...) każde wspólnie podjęte działanie mające na celu umocnienie i dalszy rozwój sąsiedzkich kontaktów między wspólnotami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby umawiających się stron, jak również zawarcie porozumień i przyjęcie uzgodnień koniecznych do realizacji takich zamierzeń” [5, art. 2, ust. 1]. Jej przeznaczeniem stało się przewyciężenie granic państw, będących sztucznymi tworem człowieka, dzielących naturalne krainy geograficzne, strefy komplementarne pod względem gospodarczym, wspólnoty etniczne, kulturowe itp. [1, s. 93]. Istnieją zatem podstawy do tego, aby ten rodzaj kooperacji określić mianem procesu, w którym społeczności lokalne i regionalne oraz struktury samorządu terytorialnego łączą swoje wysiłki w celu wspólnego rozwiązania problemów, mimo dzielących ich granic państwowych. Owa współpraca jest przy tym traktowana jako ważki element kompleksowej współpracy państw i narodów, które, jedynie łącząc siły, są w stanie rozwiązać problemy współczesnego świata [1, s. 93]. Obecnie, w czasach państw demokratycznych, owo współdziałanie jawi się jako jedna z wielu postaci wolności człowieka i obywateli, urzeczywistniająca się nie tyle indywidualnie, ile przede wszystkim w formach grupowej współpracy w organizacjach biznesu, środowisk twórczych, młodzieżowych itp.

Szczególnym zinstytucjonalizowanym wariantem współpracy transgranicznej stały się euroregiony. Podchodząc w formalny sposób, euroregionem nazwiemy instytucję współpracy dwóch lub więcej jednostek reprezentujących regiony dwóch lub więcej państw. Jest on powoływany do życia na podstawie wewnętrznego prawa „swojego” kraju w postaci umowy [6]. Zadaniem euroregionów jest: zapewnienie dobrosąsiedzkich stosunków ze społecznościami państw sąsiadujących ze sobą, podnoszenie poziomu i jakości życia, popieranie idei jedności europejskiej i współdziałania międzynarodowego [3, s. 34]. Euroregion z biegiem czasu stał się symbolem procesów związanych z łączeniem się Europy oraz siłą napędową rozwoju gospodarczego sąsiadujących ze sobą partnerów.

Drugą, zasygnalizowaną uprzednio odmianą współdziałania międzynarodowego jest związek bliźniaczy (miasta partnerskie). Za podstawę związków bliźniaczych uważa się spontaniczną aktywność społeczności lokalnych. Związki bliźniacze to związki pomiędzy gminami różnych państw, w których w aktywny sposób uczestniczą obywatele. Stanowią kontrakty dwu lub więcej społeczności, które wspólnie rozwiązują problemy, uczą się od siebie nawzajem i rozwijają coraz bliższe więzy przyjaźni. Współ dążą do stworzenia Europy, gdzie dzięki bezpośrednim, międzyludzkim kontaktom panować będzie pokój i bezpieczeństwo [3, s. 106]. Wspólne rozwiązywanie problemów, podejmowanie przedsięwzięć czy

doświadczeń odgrywa najważniejszą rolę przy nawiązywaniu bądź też kontynuowaniu zawartego partnerstwa. Przy czym na wyróżnienie w kwestii podjętej współpracy, według samorządów lokalnych, zasługuje pomoc i doświadczenie europejskich partnerów.

Punktem wyjścia do określenia modelu współpracy, z jednej strony, jest wybór formy współpracy, z drugiej – zadania, które można wspólnie zrealizować (por. rys. 1).

Rys. 1. Wyznaczniki modelu współpracy transgranicznej i międzynarodowej

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 1 prezentuje podstawowe wyznaczniki podejmowania współpracy i wyboru modelu. Na ich podstawie dokonuje się wyborów i podejmuje decyzje. W następnej fazie konieczne jest wynegocjowanie między partnerami celu lub wiązki celów, które mają być osiągnięte w ramach współpracy, oraz sposobów ich osiągnięcia (sposobów działań). Na tej podstawie zostaną określone rodzaje działań odpowiadające przyjętemu celom. Dobrane zostaną również instrumenty, które będą służyły realizacji postawionego celu lub celów. Dobór instrumentów jest niezwykle istotny, gdyż chodzi o osiągnięcie efektu, szczególnie efektu organizacyjnego, finansowego, a przede wszystkim społecznego.

5. Pożądane efekty współpracy transgranicznej i międzynarodowej

Od momentu podpisania umowy o współpracy transgranicznej, czy też międzynarodowej zostają stworzone podstawy powstania i rozwijania długotrwałych stosunków współpracy w celu równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionów granicznych zainteresowanych państw oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji. Podejmowane działania będą miały różne aspekty i wymiary, a zwłaszcza: polityczne, ekologiczne, kulturalne, socjologiczne, psychologiczne i ekonomiczne. Liczba ewentualnych dziedzin, zadań i przedsięwzięć, które były, są i bez wątpienia będą elementami współpracy jest ogromna. Ale zawsze oczekiwane są efekty mierzone stopniem realizacji przyjętego celu lub wiązki celów.

Efektem podejmowanych działań mogą być:

- podnoszenie poziomu życia obywateli mieszkających w gminie i regionie, szczególnie przez wspólne wspieranie inwestycji i programów gospodarczych, szkoleń zawodowych i programów zmierzających do likwidacji bezrobocia,
- popieranie idei jedności europejskiej i międzynarodowego zrozumienia,
- współpraca i wymiana grup społecznych, naukowych, zawodowych,
- utrzymanie oraz poprawianie stanu środowiska naturalnego, poprawa gospodarki rolnej i leśnej,
- budowanie oraz dostosowanie infrastruktury do potrzeb ruchu granicznego i regionalnego,
- rozwój współpracy gospodarczej, wymiana *know-how* i transfer technologii,
- budowa kompleksowego systemu informacji w celu wymiany danych i informacji,
- rozwój skoordynowanego transgranicznego planowania przestrzennego,
- współpraca w zakresie likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz w sytuacjach awaryjnych.

Reasumując, współpraca międzynarodowa czy też transgraniczna może oprócz zapewnienia dobrosąsiedzkich stosunków przynieść wzrost dobrobytu mieszkańców regionu przygranicznego poprzez stworzenie przyszłego transgranicznego regionu gospodarczego, planowanie i realizację wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych, pozyskanie środków potrzebnych do ich realizacji oraz inspirowanie stosunków gospodarczych.

Istotne jest również promowanie efektów oraz wspólnych przedsięwzięć. Przez to działanie można nie tylko osiągnąć wzrost zainteresowania podejmowanymi działaniami przez społeczeństwo, ale przyciągnąć potencjalnych inwestorów oraz aktywizować gospodarczo i społecznie mieszkańców.

6. Podsumowanie

Podsumowując, współpraca międzynarodowa (i nie tylko) jednostek samorządu terytorialnego odgrywa niebagatelną rolę z punktu widzenia interesów zarówno

poszczególnych obywateli, jak i całej społeczności lokalnej, przede wszystkim sprzyja umacnianiu i rozwijaniu gospodarki lokalnej. Nie zacierając odrębności rozwiązań i praktyki poszczególnych partnerów, działających niejednokrotnie w ramach różnych modeli organizacji państwa i organizacji samorządu, a także w ramach różnych kultur społecznych i prawnych, prowadzi ona do wymiany informacji, doświadczeń, a w rezultacie do poszukiwania takich rozwiązań, które mogą znaleźć zastosowanie w różnych warunkach i poprawić jakość życia społeczeństwa i działania instytucji samorządowych [7, s. 241-242]. Niewątpliwie proces tworzenia i rozwoju miast partnerskich będzie coraz bardziej zyskiwał na znaczeniu w jednoczącej się Europie, czego rezultatem będzie ich wzrastająca liczebność.

Osiągane efekty będą służyły nie tylko rozwojowi gospodarczemu, ale umacnianiu tożsamości, współpracy oraz realizacji potrzeb zgłaszanych przez społeczność lokalną. Te działania przyciągają inwestorów instytucjonalnych i indywidualnych. Współpraca międzynarodowa i transgraniczna będzie przynosić efekty w czasie. Zawsze należy jednak pamiętać, że istnieją bariery zarówno w zakresie nawiązywania współpracy, jak i w trakcie realizacji podpisanych umów. Pamiętać należy, że podstawowym wyznacznikiem powinno być dobro obywatela, który oczekuje, że jego gmina będzie dobrze zarządzana i będzie się rozwijać.

Literatura

- [1] Bałaban A., *Współpraca transgraniczna samorządów polskic*, [w:] Materiały konferencyjne nr 63, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2002.
- [2] *Encyklopedia popularna*, red. R. Marcinkowski, PWN, Warszawa 1982.
- [3] *Euregiony. Mosty do Europy bez granic*, red. W. Malendowski, M. Szczepaniak, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2000.
- [4] *Europejska Karta Samorządu Terytorialnego* (DzU 1994 nr 124, poz. 607).
- [5] *Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi* (DzU 1993 nr 61, poz. 287).
- [6] <http://www.exporter.pl>.
- [7] Izdebski H., *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2003.
- [8] Kieres L., *Związki i porozumienia komunalne*, „Samorząd Terytorialny” 1991 nr 10.
- [9] *Konkurencyjność regionów*, red. M. Klamut, AE, Wrocław 1999.
- [10] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (DzU 1997 nr 78, poz. 483).
- [11] Leoński Z., *Samorząd terytorialny w RP*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001.
- [12] *Mały słownik języka polskiego*, red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka, PWN, Warszawa 1990.
- [13] Parysek J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Poznań 1997.
- [14] Tarno J.P., Sieniuc M., Sulimierski J., Wyporska J., *Samorząd terytorialny w Polsce*, Wydawnictwa Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002.
- [15] Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (DzU 2001 nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

- [16] Wengler L., *Uwagi o niektórych aspektach porozumienia komunalnego*, [w:] *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego. Doświadczenia i perspektywy*, red. S. Dolata, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1998, tom 1.

INTERNATIONAL AND CROSS BORDER COOPERATION OF SELF-GOVERNMENTS IN SUPPORT OF THE LOCAL ECONOMY

Summary

The article presents problems of international and cross border cooperation of self-government. The author discusses the influence of international and cross border cooperation on the competitiveness of self-governments. He analyzes the model of the cooperation between Polish and foreign self-governments and indicators of its choice. In the end desirable effects of cooperation are presented.